

Brugerhjælp/Workshop
Ejendomshistorie
Rigsarkivet i Viborg
17. marts 2022
Karen Greve Straarup
karen.straarup@viborgslaegt.dk

Ejendomshistorie - Hvordan?

Når man er begynder - eller hvis man har mange ejendomme i slægten:

Adresse

Et billede af huset/gården

Matrikelnummer

Der er ikke kun én rigtig måde at lave ejendomshistorie på.

Den nemmeste periode: 1844 og frem til nutiden

1844-matriklen er grundlaget for det nuværende matrikelsystem.

Eksempel.

Adresse: Horsdalvej 35, Vinkel, 8800 Viborg

Billede: [Danmark set fra Luften: Horsdalvej 35 - 1948-1952 - - Det Kgl. Bibliotek \(kb.dk\)](#)

I mange tilfælde er der flere billeder af ejendommen.

Lokalhistorisk arkiv kan somme tider bidrage med billeder
[arkiv.dk | Foretag din søgning](#)

Matrikelnummer:

Findes evt. ved hjælp af "Min grund" eller OIS.dk

Min grund [Matrikelinfo \(gst.dk\)](#)

OIS.dk www.OIS.dk - [Din genvej til ejendomsdata](#)

Med disse opslag har vi oplysninger om ejer, bygninger, ejendomsværdi, landbrugsejendom, salgspriser mm.

En lidt pudsigt idé: Skriv den fulde postadresse i Google-søgefeltet. Hvis ejendommen har været til salg i nyere tid, fremkommer der ofte fine billeder fra ejendomsmægleren, samt flere andre interessante oplysninger. Flere steder er der streetview.

Hvad vil man finde derefter?

Tidligere ejere? Så må man have fat i et

Realregister

Realregistre er en slags indholdsfortegnelse til skøde- og panteprotokollerne, en oversigt over ejendommen fra ca. 1845. Indtil 1927 og muligvis senere indeholder registre datoer for adkomster, servitutter og pantehæftelser. Ordnet efter sogn, ejerlav (og matrikelnummer).

Når man vil finde de lidt ældre ejere af landbrug, er realregistret vigtigt.

Vi kan være heldige, at de er ført helt op til 1960'erne, men realregistre er *meget* forskellige og desværre somme tider af ringe værdi.

Matr nr 22 i Vinkel:

Viborg amt, Middelsom-Sønderlyng Herreder, Realregister, Middelsom-Sønderlyng Herreder Vinkel, 1834 - 1952 – opslag 94

[AO genvej \(salldata.dk\)](#)

Adkomster: Skødedatoer fra 1846 til 1957.

Mange oplysninger om køb og salg af mindre parceller.

Hæftelser: Oplysninger om lån, men i dette tilfælde nævnes også en aftægtskontrakt fra 1882.

De enkelte skøder kan derefter findes i Skøde- og panteprotokollen.

Skøde- og panteprotokollerne

er i vid udstrækning indscannede.

Skøde- og panteprotokoller blev perioden 1683 til 1927 brugt til at registrere alle handler med fast ejendom.

Tingbogen

[Arkivalieronline \(sa.dk\)](#)

(Tingbogen findes lettest ved at gå ind på Arkivalieronline, vælg Ejendomme, derefter Digitaliserede Tingbøger. Klik på linket *Indskannede tingbøger 1927-2000*.)

Udfyld for Vinkels vedkommende: Region: Midtjylland, Retskreds: Viborg, Ejerlav: Vinkel by. – Man behøver ikke at kende alle oplysninger, blot man kommer ind i den rigtige bog. Nu finder man matr nr 22 – de står i rækkefølge. Husk at få siderne med hæftelser med.) [Arkivalieronline \(sa.dk\)](http://arkivalieronline.sa.dk) opslag 424 – 426.

Den svære: Fra de tidligste fæstere og frem til 1844

Kilderne skal findes ved den pågældende "myndighed".
Eksempelvis: Fæstebreve under det pågældende gods.

Ejendoms historie på landet før 1800:

Fæstevæsenet - Tilhørsforholdet til hovedgårdene - Overgang til selveje

Matrikler: De ældste matrikler: 1662, 1664, 1688 (Chr V's matrikel) nævner husstandens overhoved. Kun få findes på AO (ArkivalierOnline). I stedet har man valgt at lægge de tilhørende Markbøger ud.

Jordebøger

En jordebog indeholder fast ejendom tilhørende én ejer.

Jordebøger knytter sig til en værdifastsættelse af en hovedgård typisk ved handel med gården. De skal derfor ofte findes i skøde- og panteprotokoller.

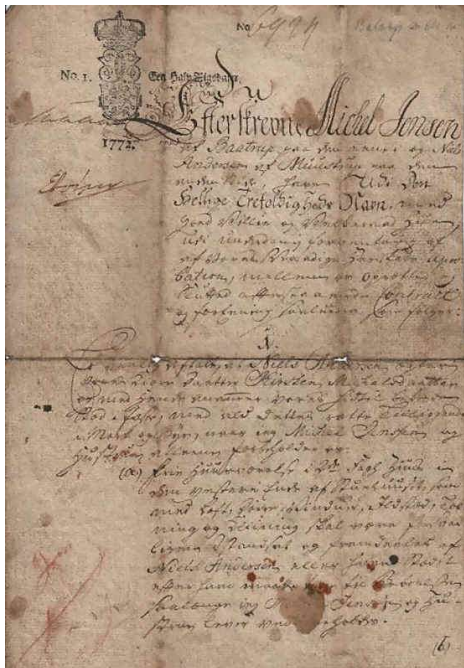
Eksempel: Jordebog over Randrup Hovedgaard 1784 med det underliggende Bøndergods, Skov og Mølle Skyld udi Halds, Dronningborg og Silkeborg Amter. Jordebogen blev udarbejdet i forbindelse med Niels Schous køb af Randrup. [Arkivalieronline \(sa.dk\)](http://arkivalieronline.sa.dk) opslag 164/475, Viborg Landsting Skøde- og panteprotokol, 1779-1786, Bog 71.

Hartkornsspecifikationer

Hartkornsspecifikationer knytter sig til beskatning. Listerne skal derfor findes i amtstuernes arkiver. Nødvendige for skatteudskrivning.

Fæstebreve

Et fæstebrev var en juridisk kontrakt mellem herremand og fæstebonde. Mange fæstebreve er registrerede i fæsteprotokoller, som i Danmark er arkiveret siden 1719, hvor godsejerne blev pålagt at føre protokoller over udstedelse af fæstebreve. Men de er slet ikke bevarede landet over.

Udsnit af fæstebrev udstedt af greve Johan Ludvig Holstein i 1756 på gård nummer fire i Ulstrup under Næsbyholm Gods til fæstebonden Mads Pedersen.

Skattemandtal

Ekstraskatterne: Skatterne er opgjort herred for herred og sogn for sogn. Sammentælling til sidst for hele lenet. Skatten skulle betales til Skt. Mortensdag, 11. november.

Vinkel sogn findes f.eks. i Hald Lens regnskaber Ekstraskattemandtal 1614, bog 16, Link: [Arkivalieronline \(sa.dk\)](http://arkivalieronline.sa.dk) opslag 19, 20, 36, 52. Sammentælling opslag 48, 49.

Brandforsikring

Brandforsikringer er en god kilde til oplysninger om forfædrenes ejendom. Brandforsikringsprotokoller og brandtaksationsprotokoller.

Søgeord i Daisy:

Arkivskaber: Sognets eller herredets navn

Arkivserie: Brandforsikring

Protokollen er ført sognevis. Ejendommen blev ført ind i protokollen, når forsikringen blev tegnet.

Skifter

Da skifter udgør en selvstændig workshop, skal det bare nævnes, at de er en god kilde til ejendomshistorien.